

УТВЪРДИЛ: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Геолого-географски

Специалност: (код и наименование)

Г	Г	А	0	1	0	2	1	7
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Магистърска програма: (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

Г	2	5	2
---	---	---	---

(код и наименование)

Регионална география на Балканските страни

Преподавател: ас. д-р Христо Доков

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	15
	Семинарни упражнения	15
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	25
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	40
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	25
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		120
Кредити аудиторна заетост		1
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		4

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops (информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	20
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	40
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	
9.	Практически изпит	
10.		
11.		
12.	Изпит	40

Анотация на учебната дисциплина:

Главната цел на курса “Регионална география на Балканските страни” е насочена към конкретизиране познанията за природните закономерности и социално-икономическите процеси в изключително дискуссионното геопространство Балкани. Основните задачи, които трябва да бъдат изпълнени чрез този курс, са свързани с изграждането на задълбочени знания за природно-ресурсния потенциал, геодемографските процеси, исторически наслоените традиции, съвременните културно-политически реалности, етно-конфесионалните, стопанските и геоиколагичните проблеми в страните от региона.

В структурно отношение дисциплината се състои от две части – обща и регионална. В общата част се прави комплексна характеристика на Балканския регион по възприетия в географската наука алгоритъм - оценка на географското положение и природно-ресурсния потенциал, изясняване на основните етапи при формирането на съвременната му политическа карта, открояване на главните отличителни черти на населението и стопанството, анализ на интеграционните процеси и интеракциите на региона с други геопространства. В регионалната част се извършва подробна характеристика на отделните балкански държави на базата на разнообразни количествени и качествени подходи, като се поставя акцент върху извеждането на главните проблеми в екологичната, демографската, стопанската и регионалната политика на Балканските страни. Ключов момент в анализа се явяват важни аспекти от политико-географските проблеми на страните от Балканския полуостров, както и съвременните измерения на Балканския геополитически възел.

Предварителни изисквания:

- Да са издържали успешно изпита по дисциплината „Политическа география“
- Да са усвоили познания и умения от курсовете по регионална география (Регионална социално-икономическа география на Източна Европа, Азия и Африка; Регионална социално-икономическа география на Западна Европа, Америка и Азиатско-Тихоокеанския регион и др.)
- Да могат да анализират и интерпретират карти с различно тематично съдържание
- Да умеят да използват целенасочено разнообразни литературни и статистически материали

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Очаквани резултати:

Успешно завършилите обучението по тази дисциплина:

Ще знаят:

- Основните историко-географски етапи при формирането на съвременната политическа карта на Балканите;
- Особеностите на природно-ресурсния потенциал и екологичните проблеми в страните от Балканския регион;
- Демографските и етно-конфесионалните проблеми на населението на Балканите страни;
- Главни тенденции и предизвикателства в социално-икономическото и регионалното развитие на държавите от Балканския регион;
- Ключови характеристики на съвременните измерения на Балканския геополитически възел;
- Задълбочени и обширни характеристики за отделните страни, включени в обхвата на Балканския регион.

Ще могат да:

- Извършват сравнителна географска характеристика на страни;
- Открояват ролята и значението на природните, демографските, културно-политическите и икономическите фактори върху историческото развитие на Балканските страни;
- Съставят и интерпретират карти с различно тематично съдържание;
- Извеждат тенденции в съвременните екологични, социално-икономически и политически процеси в развитието на отделните държави от Балканите и интерпретират тяхното въздействие;
- Оценяват практико-приложното значение на различни проекти в рамките на интеграционните обединения на Балканите и тяхната роля за повишаване на жизнения стандарт на населението и стабилността в региона

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	Балкански регион – проблеми при определяне на пространствения обхват. Оценка на географско положение на Балканския полуостров като системна категория. Балкански регион и балканизъм – съвременни културни и политически особености.	2 ч.
2.	Природно-ресурсен потенциал на страните от Балканския регион. Количествена и качествена оценка на енергийните, минералните, водните, поземлените и биоклиматичните ресурси на Балканските страни. Географска диференциация на природните ресурси – социално-икономически, политически и екологични аспекти.	1,5 ч.
3.	Формиране на съвременната политическа карта на Балканските страни – основни етапи и специфика. Вътрешни и външни геополитически и геостратегически фактори за развитието на политическите процеси в региона.	3 ч.

4.	Геодемографска характеристика на страните от Балканския регион. Изменения в броя на населението и специфика на естественото и механичното движение. Особенности на полово-възрастова, етническа, религиозна и социална структура на населението в Балканските страни. Историческо развитие на селищната мрежа. Специфика на съвременната градска мрежа.	2,5 ч.
5.	Особености в социално-икономическото развитие на страните от Балканския регион. Главни етапи и регионална диференциация на стопанските процеси на Балканите. Съвременни интеграционни процеси – интегриране към НАТО, ЕС, ЦЕФТА и ПЧИС, Пакта за стабилност, Инициатива за сътрудничество в Югоизточна Европа и др.	2,5 ч.
6.	Съвременни измерения на Балканския геополитически възел. Балканите през призмата на водещи геополитически теории и подходи. Комплексна количествена оценка на относителната мощ на балканските държави. Определяне на ключовите съвременни конфликтни зони и актьори на Балканите чрез качествен анализ. Алтернативни сценарии за бъдещото развитие на процесите в региона.	3,5 ч.
Теми - Упражнения		
1.	Република Турция – оценка на съвременното географско положение, граници и големина. Специфика на природно-ресурсния потенциал. Брой и динамика на населението – географски аспекти. Етнически и религиозен състав. Специфика на урбанизационните процеси. Особенности при формиране на турската държавност. Основни етапи в социално-икономическото развитие. Интегрални географски райони и регионална политика на Турция.	1,5 ч.
2.	Република Гърция – оценка на съвременното географско положение, граници и големина. Природни условия и ресурси – обща оценка и географска диференциация. Особенности при формирането на населението и държавната територия. Брой и динамика на населението. Особенности на икономическото развитие – ролята на ЕС. Секторна и териториална структура на съвременното стопанство. Външноикономически и политически връзки.	1,5 ч.
3.	Република Кипър – особености в историко-географското и политико-географското развитие. Ролята на Великите сили в създаването и разрешаването на кипърския проблем. Специфика на природната среда и населението на острова. Сравнителна характеристика на социално-икономическото развитие на двете части на островната държава. Роля и значение на Кипър в международните отношения и влиянието на пълноправното ѝ членство в ЕС.	1 ч.
4.	Република Румъния - оценка на съвременното географско положение, граници и големина. Особенности на формиране на румънската държавност. Икономогеографска характеристика на природните условия и ресурси. География на населението – брой, динамика, етническа и социална структура. Особенности на социално-икономическото развитие. Секторна и териториална структура на стопанството. Интегрални географски райони и особености на регионалната политика в Румъния. Специфика на външноикономическите и политически връзки на страната след приемането ѝ в ЕС.	1,5 ч.
5.	Република Албания - оценка на съвременното географско положение, граници и големина. Особенности при формиране на албанската държава и албански етнос. Оценка на природно-ресурсния потенциал. Етно-конфесионални особености, полово-възрастова и социална	1 ч.

	структура на населението. Обща характеристика на стопанството – основни етапи на развитие, съвременни особености и регионална специфика. Външнополитически и икономически приоритети в развитието на страната.	
6.	Република Сърбия - оценка на съвременното географско положение, граници и големина. Природни условия и ресурси – обща оценка и географска диференциация. Особености при формирането на етно-конфесионалния облик на населението и държавната територия. Демографски потенциал. Стопанство – обща характеристика. Отраслова и териториална структура на промишлеността и земеделието. Външноикономически и политически връзки. Политико-административно делене. Регионална политика и регионални проблеми в Сърбия.	1,5 ч.
7.	Република Македония - оценка на съвременното географско положение, граници и големина. Оценка на природно-ресурсния потенциал. Демографска характеристика. Етно-географска характеристика и проблеми. Обща характеристика на стопанството – особености на секторна и териториалната структура. Външноикономически и политически връзки на страната. Регионална подялба на Македония.	1 ч.
8.	Косово – политико-географски анализ. Възникване и развитие на кризата в Косово. Съвременни особености в природно-ресурсния и демографския потенциал на страната. Специфика на стопанското развитие и ролята на международните институции в икономическото възраждане на Косово. Мястото на Косово в международните отношения и прогнозни сценарии, свързани с бъдещия геополитическия статут на страната.	1,5 ч.
9.	Република Черна гора - оценка на съвременното географско положение, граници и големина. Оценка на природно-ресурсния потенциал. Демографска характеристика. Етногеографска характеристика и проблеми свързани с отделянето от република Сърбия. Обща характеристика на стопанството – особености на секторната и териториалната структура. Външноикономически и политически връзки.	1 ч.
10.	Босна и Херцеговина - оценка на съвременното географско положение, граници и големина. Държавно-политически статут на федерацията. Етно-конфесионална диференциация на населението. Политико-географска подялба на територията. Традиции и съвременна структура на стопанството. Мястото на Босна и Херцеговина в международните отношения и прогнозни сценарии, свързани с бъдещия геополитическия статут на страната.	1,5 ч.
11.	Република Хърватия – оценка на съвременното географско положение, граници и големина. Особености на природно-ресурсния потенциал. Специфика в развитието на хърватската държавност. Население – брой, движение, структура и урбанизационни процеси. Обща характеристика на стопанството. Съвременни проблеми на регионалното развитие. Външнополитически и икономически връзки – значение на интеграция в структурите на ЕС.	1 ч.
12.	Република Словения – оценка на съвременното икономическо и политико-географско положение, граници и големина. Оценка на природно-ресурсния потенциал. Население – брой, динамика и структура. Специфика на урбанизационните процеси. Особености в социално-икономическото и политическото развитие на страната. Секторна и териториална структура на стопанството. Съвременни приоритети в социално-икономическото развитие и регионалната политика.	1 ч.

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Балкански регион - обхват, географско положение, съвременни културни и политически особености.
2.	Природно-ресурсен потенциал на страните от Балканския регион.
3.	Формиране на съвременната политическа карта на Балканските страни.
4.	Геодемографска характеристика на страните от Балканския регион.
5.	Социално-икономическото развитие на Балканските страни и интеграционни процеси в региона.
6.	Съвременни измерения на Балканския геополитически възел и сценарии за бъдещото развитие на региона.
7.	Комплексна географска характеристика на Турция
8.	Комплексна географска характеристика на Гърция
9.	Комплексна географска характеристика на Кипър
10.	Комплексна географска характеристика на Румъния
11.	Комплексна географска характеристика на Албания
12.	Комплексна географска характеристика на Сърбия
13.	Комплексна географска характеристика на Македония
14.	Комплексна географска характеристика на Косово
15.	Комплексна географска характеристика на Черна гора
16.	Комплексна географска характеристика на Босна и Херцеговина
17.	Комплексна географска характеристика на Хърватия
18.	Комплексна географска характеристика на Словения

Библиография

- Бейкър, Д. Европейска Турция. изд. къща „Иван Вазов”, С., 1994
- Бобев, Б., Т. Кацори. Албания. изд. „Отворено общество”, С., 1998
- Бърдаров, Г. Имиграция, конфликти и трансформация на идентичности в Европейския съюз. С., 2012
- Владиков, Е. Графична история на балканските народи. С., 1988
- Географията – вчера, днес, утре (Юбилеен сборник в чест на проф. д-р Ст. Карастоянов). УИ „Св.Кл.Охридски”, С., 2004
- Госийо, Ж.-Фр. Власт и етнос на Балканите. С., 2004
- Грънчаров, С. Балкански свят. изд. „Дамян Яков”, С., 2001
- Гър, Т.Р. Народи срещу държави: рискови малцинства през новия век. С., 2002
- Давутоглу, А. Стратегическа дълбочина. С., 2015
- Данова, Н. История на нова Гърция. изд. „Абагар”, С., 2003
- Димитров, Е., И. Владев, М. Стоянова. География на балканските страни. УИ „Епископ Константин Преславски“, Шумен, 2006
- Дойков, В., А. Дерменджиев, Европа. Стопанска география. изд. „ПАРНАС”, Русе, 1995

- Дойков, В., С. Димитров. Географска библиотека. Република Македония. изд. Ковачев, 2008
- Дойков, В., С. Димитров. Географска библиотека. Република Гърция. изд. Ковачев, 2008
- Дойков, В. Географска библиотека. Република Хърватия. изд. Ковачев, 2008
- Дойков, В. Географска библиотека. Република Черна гора. изд. Ковачев, 2008
- Дойков, В. Географска библиотека. Република Турция. изд. Ковачев, 2008
- Дойков, В. Географска библиотека. Република Сърбия. изд. Ковачев, 2008
- Доков, Хр., Д. Стоянова. Съвременни измерения на Балканския геополитически възел и перспективи за устойчиво развитие на региона. Сборник от международния научен и бизнес форум „Устойчиво регионално развитие в България“, София, 2018
- Иширков, А. Антропогеографски бележки върху Балканския полуостров. сп. Български преглед, бр. 4, 1887
- Йелавич, Б. История на Балканите. т.1 и т.2, ИК „АМАТ-АХ“, С., 2003
- Йордан, П. История на политическите пространствени образувания на територията на бивша Югославия. – В: География-Геополитика. Книга-1, УИ „Св.Кл.Охридски“, С., 1992
- Карастоянов, Ст. Балканите. Политико-географски анализи. Книга 2. УИ „Св.Кл.Охридски“, С., 2002
- Карастоянов, Ст. Косово: Геополитически анализ. УИ „Св.Кл.Охридски“, С., 2007
- Карастоянов, Ст., М. Контева, П. Петров, Н. Попов, К. Стойчев, Д. Полеганова. Регионална и политическа география на Балканските страни. УИ „Св.Кл.Охридски“, С., 2011
- Контева, М. Природата на Балканския полуостров и екологичният елемент на устойчивото развитие. В: 50 години география в БАН, С., 2004
- Луканов, А., Н. Божинов, Ст. Димитров. Страните в света 2010. С., 2009
- Матанов, Хр. Средновековните Балкани. Исторически очерци. изд. „Парадигма“, С., 2001
- Политическа география и геополитика в оригинал. Класиците (съставители: М. Русев и Г. Рачев). С., 2009
- Ракова-Маринкьова, С., А. Желязкова, М. Йовевска. Босна и Херцеговина. изд. на БАН, С., 1994
- Русев, М. Обществена география (Избрани лекции. Методологични указания. Информационни ресурси). С., 2008
- Савов, Г. Хърватско. УИ „Св.Кл.Охридски“, С., 1992
- Савов, Г. Словения. УИ „Св.Кл.Охридски“, С., 1992
- Сивиньон, М. Гърция-1992: политико-географски анализ. – В: География-Геополитика. Книга-1. УИ „Св.Кл.Охридски“, С., 1992
- Тодорова, М. Балкани и балканизъм. УИ „Св.Кл.Охридски“, С., 2004
- Хьослер, Й. Словения (от наченките до наши дни). изд. „РИВА“, С., 2009
- Чавдарова, М. Балкански страни (Политика, икономика, международни връзки). изд. „Парадигма“, София, 1999
- Цачевски, В. Балканите. Трудният път към обединена Европа. изд. Изток-Запад, С., 2008
- Цветковска, М. Икономическата интеграция на Балканите – фикция или реалност. Център за икономическо развитие, С., 2001

Харитоновна, О. Формирането на Босна и Херцеговина като етническа федерация в рамките на комунистическа Югославия. Геополитика, бр. 2, 2015
Хънтингтън, С. Сблъсъкът на цивилизациите и преобразуването на световния ред. С., 2002

www.ec.europa.eu/eurostat
www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/
www.nationmaster.com
www.world-gazetteer.com
www.europa.eu
www.cor.europa.eu
www.oecd.org
www.balkanfund.org
www.euractive.com
www.state.gov
www.boeckler.de
www.csees.net
www.balkaninsight.com
www.balkans.com

Дата: 02.02.2018

Съставил: ас. д-р Христо Доков